

19. Yüzyılda Keçeci-zâde İzzet Mollâ'nın Muakkibi Olan Bir Şair: Hanyalı Şefik Efendi ve Ona Tanıklık Eden Gazelleri

*A Poet in The Nineteenth Century Who Was A Follower of Keçeci-Zâde İzzet Molla:
Hanyali Şefik Efendi And Gazels That Are an Example of Him*

Esra KILIÇ

Özet

Nazirecilik geleneği Divan şiirinde önemli bir yere sahiptir. Bazı nazireler üstad şairlerin izinden gitmek amacıyla yazılmıştır. Bu tür nazirelerde iddiasız ve saygılı bir üslup göze çarpar. Bu makalede Divan şiirinin son yüzyılında yaşamış bir şair olan Mehmet Şefik Efendi'nin divançesinden hareketle üstad kabul ettiği Keçeci-zâde İzzet Molla'dan tanzir ettiği şiirler şekil ve muhteva yönünden incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Nazire, Keçeci-zâde İzzet Molla, Hanyalı Şefik Efendi.

Abstract

The "nazirecilik" tradition has an important place in the Divan poetry. Some nazires were written with the objective of following in the footsteps of the master poets. An unpretentious and respectful style are conspicuous in these types of nazires. Whereas, in this article, it will be attempted to examine from the aspect of form and contents in accordance with the divançe by Mehmet Şefik Efendi, who was a poet who lived in the last century of the divan poetry and whose poems were resembling those by Keçeci-zâde İzzet Molla, who was accepted to be an expert.

Key Words: Nazire, Keçeci-zâde İzzet Molla, Hanyalı Şefik Efendi

.....

Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü esra_k1905@hotmail.com

Giriş

Nazire, edebiyat terimi olarak bir şairin manzum bir eserine, daha ziyade gazeline, başka bir şair tarafından aynı vezin ve kafiyede yazılan şiir demektir (İsen 2005:262). Nazire yazmak, nazireleşmek, bazı şairlerin şairliklerinin en büyük özelliği durumundadır. Bunların şiir faaliyetleri daha çok nazireye dayanır (Kurnaz 2007:41). Nazire yazmanın en bilinen şekli hemen hemen herkesçe tanınan, sanat değeri anlaşılmış ve tartışmasız kabul edilmiş şairleri tanzir etmektir. Bu tür nazireler, tanzir edilen şiirin sahibine duyulan saygı, ilgi ve hayranlık dolayısıyla kaleme alınmıştır. Bunlarda bir üstünlük iddiası güdülmeden beğenilen sanatkârın verdiği ürünün bir benzeri ortaya konularak onunla hem-hâl olma arzusu söz konusudur. Böyle bir yaklaşımla yazılan nazirelerin en belirgin özelliği iddiasız olmaları ve saygılı bir üslup taşımalarıdır (Köksal 2006:101).

Divan şiirinin son yüzyılında yaşamış bir şair olan Mehmet Şefik Efendi'nin Keçeci-zâde İzzet Molla'dan tanzir ettiği şiirlerin de bu tür nazire anlayışıyla yazıldığı tespit edilmiştir. Mehmet Şefik Efendi'nin divançesi tarandığında Keçeci-zâde İzzet Molla'nın etkileri görülmüştür. Mehmet Şefik Efendi 4 manzumesinde İzzet adlı bir şairin pey-revi olduğunu belirtir. Mehmet Şefik Efendi'nin Mevlevî bir şair olması dolayısıyla bu şairin Keçeci-zâde İzzet Molla olabileceği düşünülmüştür. Divanları tarandığında ise manzumelerinde görülen benzerlikler nedeniyle bu şairin Keçeci-zâde İzzet Molla olduğu tespit edilmiştir.

Mehmet Şefik Efendi'nin Hayatı

19. yüzyılda yaşamış Mevlevî şairlerden biri olan Mehmet Şefik Efendi, Girit'in Hanya sancağında doğmuştur. Hanyalı İbrahim'in oğludur. Hayatı hakkında yeterli bilginin bulunmadığı Mehmet Şefik Efendi, ömrünü Hanya'da geçirmiş ve 12 Eylül 1871/26 Cemaziye'l-âhir 1288 tarihinde Hanya'da vefat etmiştir. Ölümünden sonra cebinden çıkan manzume de kendi ölüm tarihine işaret etmektedir. Mehmet Şefik Efendi hakkında divançesinde yer alan biyografik bilgiler daha sonra Girit'te çıkan İntibah gazetesinde de yer almış ve divançesinde olmayan şiirlerinden örnekler yayımlanmıştır (Baş 2007:105-109). Mehmet Şefik Efendi vaktinin çoğunu Mesnevî okuyarak geçiren Mevlevîliğe intisâb etmiş bir şairdir. Ayrıca onun nüktedân, hoş sohbet ve misafirperver olduğu da ifâde edilmiştir (Sevgi 1992:131-138).

Divançesi

Mehmet Şefik Efendi'nin divançesi "Divânçe-i Hanyevî Şefik Efendi" adıyla H 1293/ M 1877 yılında İstanbul Ahter Matbaasında basılmıştır. Divançenin baş kısmında Hanya Mevlevîhânesi kurucusu Şemsî Dede'ye ait 14 beyitlik Farsça manzum bir takriz yer almaktadır (Kara 2013:30). Matbû divançede 1'i na 't olmak üzere 2 kaside, 54 gazel, 1 tahmis, 4 kıt'a, 12 müfred ve 11 tarih vardır. Şiirlerinde "Şefik" mahlasını kullanmıştır. Divançesinde çoğunlukla Mevlânâ ve Mevlevîlik unsurlarını işlemiştir. Mehmet Şefik Efendi'nin divançesinden başka bir eseri olup

olmadığı bilinmemektedir. Vâsıf Efendi'nin Mecmu'a-i Medâyh-i Mevlânâ'sında Şefik Efendi'nin 5 manzumesi vardır. Seçilen şiirlerin hepsi divânçesinde de mevcuttur.¹ Mehmet Şefik Efendi İzzet'in muakkibi olduğunu gazellerinde yazmıştır. Bu konuya ayrı bir başlıkla değinilecektir. Nûrî Efendi'den nazire istediğini belirten bir gazeli mevcuttur. Aşk redifli gazelindeki "Oku Vahdet-nâme-i 'Aşkî Şefik bâ-cân u dil" mısraında Aşkî Efendi'ye olan hürmetini ortaya koymaktadır (Baş 2014). Nüzhet Efendi bir gazelinin maktâında "Bâğ-ı nazmın gerçi vardır Nüzhetâ bin bülbülü/ Hanya'nın amma Şefik-i nâdire fermâsı var" demiş, bu ifade İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal tarafından "Bâğ-ı nazmın her bülbülü Hanya'nın bülbülü gibi hoş nevâ ise vay o bâğın başına" yazılarak eleştirilmiştir (İnal 1988: c.3). Mehmet Şefik Efendi'nin de Nüzhet Efendi'nin bu gazeline yazdığı bir tahmisi vardır ve "Hâmesidir Nüzhet'in meydân-ı nazm-ı düldülü/ Şimdi mızımâr-ı ma'ârifde gider dizgin tolu" ifadesiyle Nüzhet Efendi'nin övgüsüne karşılık vermiştir.

Manzumelerinde Mevlânâ Sevgisi ve Mevlevîlik Unsurları

Mehmet Şefik Efendi, Hanya Mevlevîhânesinin açılmasına öncülük eden muhiblerden birisidir. Mevlevîhânenin kurucu şeyhi Süleyman Şemsî Dede'nin Şefik Efendi'ye yazdığı manzum takrizden yukarıda bahsedilmiştir. Mevlevîhânelerini yöneten Mevlevî şeyhlerinin şiirden anlamaları, yaptıkları görev gereği zorunluluktadır. Çünkü, Mevlânâ'nın Mesnevi'sini ve Divân-ı Kebîr'ini okurken ve onların şerhlerini yaparken şiirden anlamak ve belâğâtın inceliklerine vâkıf olmak gerekiyordu (Mermer 2009:13). Böyle bir ortamda yetişen şairin şiirlerinde Mevlânâ sevgisi ve intisâb ettiği tarikatın unsurlarının yer alması bu yüzdendir. Mehmet Şefik Efendi'nin divânçesinde yer alan ilk gazeli Mevlânâ rediflidir. Aşağıda örneklenen beyitler divançede yer alan gazellerin maktâ beyitlerinden seçilmiştir. Manzumelerinde görüldüğü üzere Mevlânâ, Şems, Mesnevi, Mevlevîlik sıklıkla yer almıştır:

"Cenâh-ı 'aşk ile pervâz-ı huld-ı vuşlat olur
Şefik Şems-i hakikatdir 'aşk-ı Mevlânâ" G1/5.

"Müşrif-i dilden küşâd et revzen-i 'aşkı Şefik
Nûr-ı şems-i Mevlevî vîrsün ziyâ her rûz u şeb" G 8/6.

"Ben mürîd-i aşkıyım Monlâ-yı Rûmuñ ey Şefik
Feyz-i 'âlîsi beyân etdi nedir ma'nâ-yı ruğ" G 15/5.

¹ Mecmu'ada yer alan manzumelerden biri Şefik-i Hanyavî adıyla yer alsa da bu manzume Şefik Efendi'nin değil Nâbî'nindir. "Osmanlı Şiirinde Mevlânâ Övgüleri ve Mevlevîlik Unsurları" kitabında, mecmu'adaki bu yanlışlık dipnotla zaten belirtilmiştir.

“Maṭla^c-yı **Şems-i** füyüzdur **Hâzret-i Monlâ-yı Rûm**
Nûr-ı ‘aşkı dilde eyler dâ’imâ envâr vār” G 25/6.

“Ya‘nî **Celâlî’-d-dîn-i Hâk** bahşende-i envâr-ı ‘aşk
Şems-i münîr-i ğarb u şarḳ mevle’l-mevâlî hânımız” G 27/6.

“Mest-i ‘aşkı olıcaḳ **Hâzret-i Mevlânâ**’nıñ
Buldı ol demde Şefîḳ neş’e-i esrâr-ı neşât” G 33/6.

“**Mesnevî** ‘ilm-i ledünnüñ ma‘na-yı icmâlidir
‘Aşk-ı **Mevlânâ** ile sen al Şefîḳ andan sebak” G 43/5.

Şefik’in manzumelerinde görülen Keçeci-zâde İzzet Molla’nın etkisi

Fuad Köprülü tarafından “klâsik nazmın Tanzimattan önceki son üstâdı” olarak görülen Keçeci-zâde İzzet Molla derviş ruhlu, olgun ve nüktedan bir şairdir. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî ve Şems-i Tebrîzî’ye büyük hayranlık duyan ve ilhâmını geniş ölçüde Mevlevîlikten alan İzzet Molla, gazellerinin çoğunun makta beytinde Mevlânâ’nın adını zikretmiş, onun birçok manzumesini tahmis etmiş ve Şeyh Gâlib’in Hüsn ü Aşk’ına nazîre olarak yazdığı Gülşen-i Aşk mesnevisinde Mevlevîliğin temelindeki aşk felsefesini anlatmaya çalışmıştır (Okçu 2001:561). Aslen Konyalı olan İzzet Molla’nın Mevlevîliği ise “Sâ’il-i der-gâh-ı Pîr’em ‘İzzetâ ben ced-be-ced/ Müntâkildür bâb-ı lutfi vâlidüm magfûrdan” beytinden de anlaşıldığı üzere ona ata yadigarıdır. Şair’in Bahâr-ı Efkâr’ını Mevlânâ’ya ithâf etmesi bu bağıllığın bir göstergesidir (Şahin 2004:35-36). İzzet Molla’nın hem Mevlevîliğe hem Nakşîliğe intisâb ettiği bilinse de bu makalenin konusu ve amacı onun Mevlevîliğe olan bağıllığına dikkat çekmektir.

İzzet Molla’nın etkisi daha çok kendi dönemi şairlerinde ve Tanzimat döneminde bu yolu devam ettiren şairler üzerinde görülür. Onun şiirinden etkilenen ve kendisine nazire yazan şairlerden birisi de Hanyalı Mehmet Şefik Efendi’dir.² Mehmet Şefik Efendi’nin bir gazelinde “İzzet gibi ‘irfâna Şefik pey-rev olur mı” dediği şair Keçeci-zâde İzzet Molla’dır. Her iki şairin de Mevlevî oluşu ve manzumelerinde sıklıkla Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî’yi anmaları bu etkileşimin sebebinin Mevlevîlikten ötürü olduğunu düşündürmektedir.

² İzzet Molla’nın şiirinden etkilenen şairler arasında; Ârif Hikmet, Vâsıf, Osman Nevres, Hızırağa-zâde Said, Sermed, Süleyman Paşa-zâde Fehmi, Zihni, Seniḳ, Aynî, Şeref Hanım ve Leylâ Hanım gösterilmiştir. (ŞAHİN: 2004) Biz buna ek olarak Hanyalı Mehmet Şefik Efendi’yi de ekliyoruz.

Keçeci-zâde İzzet Molla'dan tanzir edilen zemin şiirlerin şairin Bahâr-ı Efkâr Divânı'ndaki gazellerinden seçildiği görülmektedir. Hanyalı Mehmet Şefik Efendi'nin tanzir ettiği gazeller 5 tanedir. Bu nazirelerin şekil ve muhteva özellikleri açısından karşılaştırılması yapılacaktır.

Vezin Benzerliği

İki manzume arasındaki nazire ilişkisindeki ilk benzerlik vezin benzerliğidir. Şair zemin şiirle aynı vezinde şiirini yazmıştır. Bu vezinler aruzun “fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün”, “mef‘ülü fa‘ilâtü mefâ‘ ilü fa‘ilün” ve “mef‘ülü mefâ‘ ilü mefâ‘ ilü fe‘ülün” kalıplarıdır.

Kafiye ve Redif Benzerliği

İkinci benzerlik ise manzumelerde yer alan kafiye ve rediftir. İlk gazeldeki “-e sabâh” redifi ve “-âr” kafiyesi, ikinci gazeldeki “-i ümîd” redifi ve “-âne” kafiyesi, üçüncü gazeldeki “-i” kafiyesi, dördüncü gazeldeki “-ı neşât” redifi ve “-âr” kafiyesi ve son gazeldeki “-if” kafiyesi her iki şairin manzumelerinde de aynıdır.

Konu, Söyleyiş ve Anlam Benzerliği

Keçeci-zâde İzzet Molla'nın manzumelerinde işlediği konular Hanyalı Mehmet Şefik Efendi'de de rastlanmaktadır. Aynı konunun işlendiği bu manzumelerdeki söyleyiş ve anlam benzerlikleri örneklenmeye çalışılacaktır.

Aşağıdaki beytin ikinci mısraında yer alan “zülf-i siyehkâr” ve “infial etmek” kelimeleri ile “zülf” ve “dâra çekmek” arasındaki söyleyiş ve anlam benzerliği dikkat çekicidir:

İzzetâ mihr-i ruḥ-ı yârı nihân itdükce
İnfi‘âl itse sezâ zülf-i siyeh-kâra şabâḥ (İzzet)

Şine-şâf olmak için şinemi şad çâk ederim
Ĝam yimem zülfine ger çekse beni dâre şabâḥ (Şefik)

Aynı gazelin matla beyitlerine bakacak olursak her ikisi de “bu gice” ile başlamaktadır. Her iki beytin de “Yâre derdini anlatma ve ondan çare isteme” teması üzerine oluşturulduğu görülmektedir:

Bu gice ölmez isem yalvarayum yâre şabâḥ
Bulsun elbette şeb-i ḥicrine bir çâre şabâḥ (İzzet)

Bu gice çekdiğimi añladayım yâre şabâḥ
Şâyed inşâf ider ol derdime bir çâre şabâḥ (Şefik)

Sevgilinin iki kaşını mihrâb; yüzünü kıble edinen Şefik'in beyti ile sevgilinin bakışı ile küfre düşen İzzet'in beyti arasındaki benzerlik göze çarpar:

Hem-pây-ı nigâhı olalı küfr ile ğmân
'Âlemde ne **büt-hâne** ğodı **çeşmi** ne **câmi**' (İzzet)

İmân-ı hâkîkatle dü ebrûsını mihrâb
'Uşşâk-ı cemâliñ edinüp **kıble** vü **câmi**' (Şefik)

Her iki şair de istek bahçesinde sevincin dikensiz gülünün bulunmadığını yani âşığın isteğine ulaşamama durumunu ifâde etmiştir:

Var mı başdan başa bak bir gül-i bî-hâr-ı neşât
İdesin tâ kim anı zıver-i destâr-ı neşât (İzzet)

Eylemez gâle-i âmâlde biri kâr-ı neşât
Bâğ-ı maţlabda bulunmaz gül-i bî-hâr-ı neşât (Şefik)

Sevgilinin dudağının üstündeki beninin güzelliğı karşısında bütün sözlerin tükendiğini belirten İzzet'in beyti ile sevgilinin dudağının güzelliğini betimlemeye şairlerin söyleyecek söz bulamadığını belirten Şefik'in beyti neredeyse aynıdır:

Noğta-i hâl-i lebinde tükenür cümle sühân
İdemem **hüsni**ni yâruñ saña bir bir ta **riğ**' (İzzet)

Nükte-dân söz bulamaz vaşf-ı leb-i hüsniñde
Şun'-ı Hâk ahsen-i takvîmdir olunmaz tavşif (Şefik)

Nazire Yazılan Şairin Adının Yazılması

Hanyalı Mehmet Şefik Efendi dört gazelinde İzzet'e pey-rev olduğunu belirtir. Üç gazelinin ise zemin şiiri mevcuttur. Bu beyitler şu şekildedir:

'İzzet gibi 'irfâna **Şefik** pey-rev olur mı
Rağmı var iken bülbül-i gülzâr-ı hâkîkat (G 3/5)

"Tâb-ı aşkıyla **Şefik** pey-rev olup 'İzzet'e yaz
Oğusun bu gazeli 'arz ide Hünkâr'a şabâh" (G 14/6)

“Nazm-ı cenâb-ı **İzzete** **pey-rev** olur iseñ
Âbâd olur **Şefik** dil-i virâne-i ümîd” (G 16/4)

“Tanzîrine haddiñ mi seniñ hâmeñe **İzzet**
Evc-i hünere zâtı olup mihre meñali” (G 35/5)

Sonuç

19. yüzyıl Mevlevî şairlerinden Hanyalı Mehmet Şefik Efendi'nin manzumelerinde nazire yazdığını belirttiği İzzet'in yine kendisi gibi Mevlevîliğe intisâb etmiş ve manzumelerinde sıklıkla Mevlânâ'ya bağlılığını ifade etmiş şair Keçeci-zâde İzzet Molla olduğu tespit edilmiştir. Şairin divânları incelenmiş ve Bahâr-ı Efkâr divanında yer alan gazellerin tanzir edildiği ortaya çıkmıştır. Hanyalı Mehmet Şefik Efendi'nin şiirlerinin edebi değer açısından kuvvetsiz sayılması bazı şiirlerinin nazire olup olmadığıyla ilgili şüphe uyandırmıştır. Fakat Şefik'in birçok şiirinde Keçeci-zâde İzzet Molla'dan etkilendiği açıktır. Nazireler, şekil ve muhtevâ yönünden zemin şiirlerle karşılaştırılmış ve vezin, kafiye ve redif ortaklığı olan 5 manzumede konu, söyleyiş ve anlam benzerliklerine rastlanmıştır. Ayrıca her iki şair de şiirlerinde Mevlânâ ve Mevlevîlik unsurlarına yer vermiştir. Diğer şiirlerindeki benzerliklerden biri de budur.

Osmanlı toplum hayatında görülen usta-çırak ilişkisi şiirde de kendisini göstermiş ve bazı nazireler “üstad şairleri izlemek” maksadıyla yazılmıştır. Hanyalı Mehmet Şefik Efendi'nin Keçeci-zâde İzzet Molla'nın şiirlerini tanzir edişinin nedeni ona duyduğu saygı, ilgi ve hayranlık dolayısıyla olduğu düşünülmektedir. Nazirelerinde iddiasız ve saygılı bir üslup hâkimdir.

Hanyalı Mehmet Şefik Efendi taradığımız kaynaklarda “edebî değeri düşük” şiirler yazan bir şair olarak yer alsa da Mevlevî derviş Vâsıf Efendi'nin 19. yüzyılın sonunda tertip ettiği “Mecmû'a-i Medâyih-i Mevlânâ” mecmuasında Şefik Efendi'nin 5 manzumesine yer vermesi onun Mevlevî muhitinde bilindiğini göstermektedir. Divançesi incelendiğinde muakkibi olduğunu belirttiği şair İzzet'e yazdığı nazireler belirlenmiş ve İzzet'in de Keçeci-zâde İzzet Molla olduğu divânları incelenerek tespit edilmiştir.

EK 1

Keçeci-zâde İzzet Mollâ:

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Bu gice ölmez isem yalvarayum **yâre şabâh**
Bulsun elbette **şeb-i hicrine** bir **çâre şabâh**

Çanaram câm-ı mey-i vaşluna mîrüm bu gice
Beni öldürdecek olsañ dañı hünkâra şabâh

Şâm-ı fûrkatden uşandım ne olursa olsun
Varup ibrâm ideyüm vaşlını **dil-dâra şabâh**

Faş olursa bu gice çekdiğim âzâr u sitem
Ne disem ben ne yalan söylesem **ağyâra şabâh**

Mihr-i ruhsârını gösterdi ser-i zülfinden
Reşk ile itdi girîbânın **iki pâre şabâh**

‘İzzetâ mihr-i ruḥ-ı yârı nihân itdükce
İnfi'âl itse sezâ zülf-i siyeh-kâra şabâh

Böyle rûşen mi olur Şems-i hüddâdan dolayı
Müntesib olmasa ger Hâzret-i **Hünkâr'a şabâh** (İzzet
G 65)

Hanyalı Mehmet Şefik Efendi:

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Bu gice çekdiğimi añladayım **yâre şabâh**
Şâyed inşâf ider ol derdime bir **çâre şabâh**

Bu şeb ağuş-ı maḥabbette alup yârımı ben
Kaldı yüz qaralığı nekbet-i **ağyâre şabâh**

Şeb-i hicrânda yanup âteş-i âhımla cihân
Ḥaberi olmadı şordum diyü **dil-dâre şabâh**

Etdigün çevre mükâfât bu gice zevk idelim
Varsın ağyârın ola şinesi **biñ pâre şabâh**

Şine-şâf olmağ için şinemi şad çâk ederim
Ġam yimem zülfine ger çekse beni dâre şabâh

Tâb-ı aşkıyla Şefik pey-rev olup ‘İzzet’e yaz
Oğusun bu ğazeli ‘arz ide **Hünkâr'a şabâh** (Şefik G
14)

EK 2

Keçeci-zâde İzzet Mollâ:

mef'ülü fâ' ilâtü mefâ' i lü fâ' ilün

Yâ Rab yıķılsa bârî şü **mey-hâne-i ümîd**
Tolsa şarâb-ı ye's ile **peymâne-i ümîd**

Baḥt-ı siyâh perde-keş oldı merâmına
Şem'-i ḥuşûli görmedi **pervâne-i ümîd**

Dest-i kader ki 'uķde vire zülf-i maḥlaba
Bî-hüdedür müdâfa'a-i şâne-i ümîd

Râḥat yüzün görür mi cihânda ser-i taleb
Ye's olmasa visâde-i **kaşâne-i ümîd**

Maḥşûl-i ye'se zây'a-i 'ömürin tebâh ide
Bu mezra'-ı fenâya eken dâne-i ümîd

‘İzzet qalur iseñ dañı esvâķ-ı ye'sde
İtme saķın müsâferet-i **hâne-i ümîd**

Ey mürg-i dil ne çıķdı bu âvâre gezmeden
Der-ġâh-ı Pîr'e düş ki odur lâne-i ümîd
(İzzet G 84)

Hanyalı Mehmet Şefik Efendi:

mef'ülü fâ' ilâtü mefâ' i lü fâ' ilün

Mest itdi girmeden dili **meyhâne-i ümîd**
Boş şundı soñra destime **peymâne-i ümîd**

Pek çok dolaşdı yanmağâ şem'-i vişâliñe
Yol bulmadı merâmına **pervâne-i ümîd**

Faḥr eylemez kemâl u ma'ârifle ehl-i dil
Zînet bulur mı ḥabl ile **kaşâne-i ümîd**

Naẓm-ı cenâb-ı ‘İzzete pey-rev olur iseñ
Âbâd olur Şefik dil-i virâne-i ümîd

Ye'se gelir mi sâye-i Moñlada bendesi
Pertev-feşân-ı 'aşk olıcak **hâne-i ümîd**
(Şefik G 16)

EK 3

Keçeci-zâde İzzet Mollâ:

mef'ülü mefâ' i lü mefâ' i lü fe'ülün

Olsağ 'acabâ kimse olur mı bize **mâni'**
Fıstıklı'da bir dîde-i badâm ile **kâni'**

Hem-pây-ı nigâhı olalı küfr ile imân
'Älemde ne büt-hâne qodı çeşmi ne **câmi'**

Şüret bulamaz âyet-i vahdetde vücühât
Ol yüzde degül İbni Keşîr'ün sözü **nâfi'**

Ağırca gelür cevher-i deryâ-yı ene'l-Hağ
İtmezse taħammül n'ola eşdâf-ı **mesâmi'**

Ser-pençe-i ħur-şîd-i hüner oldu bu beş beyt
'İzzet ne revâ burc-ı Keşân'da ola **tâli'**

Üftâdesidür zerre gibi ħazret-i Şems'ün
Bir dilde ki envâr-ı ħağığat ola **lâmi'**
(İzzet G 251)

Hanyalı Mehmet Şefik Efendi:

mef'ülü mefâ' i lü mefâ' i lü fe'ülün

Ey sâği-i 'aşk bezmiñe ger olmasa **mâni'**
La'l-i lebiñ emsem olurum Kevşer'e **kâni'**

İmân-ı ħağığatle dü ebrüsını mihrâb
'Uşşâğ-ı cemâliñ edinüp kıble vü **câmi'**

Sâhil-res-i vahdet olan erbâb-ı ħağâyığ
Vâ'iz olamaz keşret-i kâliñ aña **nâfi'**

Cüş eyler o kaçtre ki düşer vahdet-i bahre
Olmaz mı Ene'l-Hağ o vağt-i zîb-i **mesâmi'**

Tanzîrine ħaddiñ mi seniñ ħameñe 'İzzet
Evc-i hünere zâtı olup mihre **meñâli'**

'Aşkında Şefik zerre iken ħazret-i Şemsiñ
Envâr-ı tecellişi yine şinede **lâmi'**
(Şefik G 35)

EK 4

Keçeci-zâde İzzet Mollâ:

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Var mı başdan başa bağ bir **gül-i bi-ğâr-ı neşâğ**
İdesin tâ kim anı zîver-i destâr-ı neşâğ

Az içer rığl-ı girâmi ħamımı bu bezmün
Kâni'-i cür'a olan rind-i **sebük-bâr-ı neşâğ**

İtme bu mey-kedenün derd-i ħamından şekvâ
Çekmek isterseñ eger sâğar-ı ser-şâr-ı **neşâğ**

Şevk-i sâğardan alur pertevi kaçır-ı neş'e
Câmdan rüşen olur revzene-i dâr-ı **neşâğ**

Dil-i ma'mür ħarâbâta yaraşmaz 'İzzet
Yapmasun ħâğır-ı vîrânemi mi 'mâr-ı **neşâğ**

Bulamazsın bu fenâ bağda sebz-âb-ı şafâ
Der-geh-i Pîr'dedür ne'şe-i **esrâr-ı neşâğ**
(İzzet G 245)

Hanyalı Mehmet Şefik Efendi:

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Eylemez gâle-i âmâlde biri kâr-ı neşâğ
Bağ-ı mağlabda bulunmaz **gül-i bi-ğâr-ı neşâğ**

'Arif-i rah-ı ħağığat ħamı fitrake aşar
Küy-ı ma'nâya erer merd-i **sebük-bâr-ı neşâğ**

Rind-i mey hem-dem eder pîr-i muğanı yalnız
Bezm-i vahdetde bulur zevkle âşâr-ı **neşâğ**

Revnâğ-efzâ-yı şafâ sâği elinden sâğar
Tolaşınca eder ehl-i dile işâr-ı **neşâğ**

'Akd edüp pîr-i muğân duht-ı rezi 'aşıkına
Anı hiç boş mu kıoyar ğayr o kâm-kâr-ı **neşât**

Mest-i 'aşkı olıcağ Hazret-i Mevlânâ'nın
Buldı ol demde Şefik **neş'e-i esrâr-ı neşât**
(Şefik G 33)

EK 5

Keçeci-zâde İzzet Mollâ:

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Var mı şahbâ gibi hem-bezm idecek **rind-i zarîf**
Görmedük varsa 'arağdan dağı bir **rûhı hafîf**

Noқта-i hâl-i lebinde tükenür cümle sülhan
İdemem hüsnini yârûn saña bir bir ta'rif

Şekker-âb olmuş idi la'l-i lebünle dehenüm
Kıldı efsün-ı haţuñ beyne-hümâyı **te'rif**

Naızmda kafiyenün hüsnine diğkat lâzım
Mışra'-ı kâmetüne itme rakîbi terdif

O zamandan beri bûs-ı lebünü 'ahd itdüm
Çok şenâ eyledi sultânımı bir zât-ı şerîf

Noқта-i hâli mu'ammâ-yı dehanında gören
Şanki buldum mı şanur bilse de güyâ taşhîf

Añdırur gönçeyi ammâ ki şarâbiye bakar
İdebüldüm mi 'aceb la'lüni sâkı **ta'rif**

Haţ-ı sebz içre gören dir o siyeh hâl-i ruhı
Harem-i Kâbe'ye cem' eyledi sâdatı şerîf

Ra'şe geldi eline 'İzzet ağardı sağaluñ
Bârî sev köhnesini tâze seversin a herîf

Kendi âşarını fırsat bulamaz taħrîre
Vâşıfuñ itmeden eş'arını hâmem **tavşîf**

Mażhar-ı luţfı ola Şems-i felek-der-gâhuñ
Hazret-i Pîr'e emânet o sülhan-dân-ı **latîf**
(İzzet G 267)

Hanyalı Mehmet Şefik Efendi:

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Duht-ı rez bezme gelince bayılır **rind-i zarîf**
Meyli yok olsa 'arağ bir de sebük-rûh-ı **hafîf**

Nükte-dân söz bulamaz vaşf-ı leb-i hüsninde
Şun'-ı Hağ ahsen-i taqvîmdir olunmaz tavşîf

Nüzhet-i gülşeni terk etdi bütün 'andelibe
Küşe-i mey-kededir rind-i gülistân-ı **latîf**

Çırtarır keşret ile dağdağ-ı 'âlemden
Câm-ı ser-şarı eger sâkı ederse taz'îf

Rind-i 'aşk şındı bize bezm-i ezelde bir câm
'Aşk ile beynimizi etdi ile'l-ân **te'rif**

Hüsn-i yâr olduğı veş âyine-i dilde nümâ
Şive-i hüsnü ne mümkün kalem etsün **ta'rif**

Sırr-ı 'aşkı işidince güş-ı cân ile Şefik
Dil şımahında o demden berü etdi teşnîf
(Şefik G 40)

Kaynakça

- Arslan, Mustafa (2012). "Şeyh Gâlib ile Keçeci-zâde İzzet Molla'nın Gazelleri Arasında Nazire İlişkisi." Turkish Studies. Volume 7/1 Winter 2012, p. 251-282, Turkey.
- Baş, Mehmet Şamil (2007). Aşkî Mustafa Efendi'nin Vahdet-nâme Mesnevisi (Metin, Muhteva, Tahlil). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. s.105-109.
- Ceylan, Ömür-Yılmaz, Ozan (2005). *Hazâna Sürgün Bahâr. Keçecizâde İzzet Molla ve Divân-ı Bahâr-ı Efkâr*. İstanbul. Kitap Sarayı.
- İnal, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal (1988). *Son Asır Türk Şairleri*. C.3. İstanbul: Dergâh Yay.
- İsen, Mustafa (2005). "Türler". Eski Türk Edebiyatı El Kitabı. Ankara: Grafiker Yay. s.262.
- İzzet Molla, Keçeci-zâde Mehmed İzzet Efendi <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6375> [erişim tarihi: 21.03.2018]
- Kara, İsmail (2013). Hanya/Girit Mevlevihânesi Şeyh Ailesi-Müştemilâtı-Vakfiyesi-Mübadelesi. İstanbul: Dergâh Yay. s.30.
- Kılıç, Filiz (2004). "Giritli Divan Şairleri" Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, S. 32. Ankara. s.275-294.
- Köksal, M. Fatih (2006). *Sana Benzer Güzel Olmaz, Divan Şiirinde Nazire*, Ankara: Akçağ Yay. s. 101.
- Kurnaz, Cemal (2007). *Osmanlı Şair Okulu*, Ankara: Birleşik Yayınevi. s. 41.
- Macit, Muhsin (1996). *Divân Şiirinde Âhenk Unsurları*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Mehmed Şefik Efendi, Hanyalı <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6044> [erişim tarihi: 21.03.2018]
- Mehmet Şefik Efendi (1876). *Divançe-i Hanyevî Şefik Efendi*. İstanbul: Ahter Matbaası.
- Mermer, Ahmet, Hidayetoğlu S., Erdoğan M., Koç Keskin N. (2009). *Osmanlı Şiirinde Mevlânâ Övgüleri ve Mevlevîlik Unsurları*. Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Nurî Osman Hanyevî (2006). *Girit Şairleri (Tezkire-i Şu'arâ-yı Cezire-i Girid)*. (hızl. Orhan Kurtoğlu). Ankara: Akçağ Yay.
- Sevgi, Ahmet (1993). "XIX. Yüzyıl Mevlevî Şairlerinden Mehmet Şefik Efendi ve Divânçesi", VI. Millî Mevlânâ Kongresi. (24-25 Mayıs 1992). Konya s.131-138.
- Şahin, Ebubekir Sıddık (2004). Keçeci-zâde İzzet Molla'nın Divanları: Bahâr-ı Efkâr ve Hazân-ı Âsâr. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi. s.35-36.
- Okçu, Naci (2001). TDV İslam Ansiklopedisi, C.23 S. 561.
- Tolasa, Harun (1983). *Sehî, Latîfî, Âşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. Yy.da Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Yavuz, Kemal (2013). "Türk Şiirinde Nazire", İstanbul: Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi.